

bi bil odziv samčka zelene pazverce gotovo bolj energičen in si ne bi dovolil daljšega grobega oprijemanja predprsja in vlačjenja med močvirskim rastlinjem. Kakorkoli že, prave razloge za neobičajno spolno vedenje verjetno pozna le naš zagreti večerni ljubimec in tako bo tudi ostalo.

Zmotne paritvene povezave sicer niso tako zelo redek pojav. Najpogosteje smo lahko priča zmotnim povezavam v tandem ali celo paritveni koleselj med samčkom in samičko različnih vrst, neredko se parčku ali paritvenemu koleslju iste vrste skuša pridružiti še tretji junak iste ali druge vrste, zelo redko pa se za predprsja ali glavo pograbiyo celo trije samčki. Verjetno je bil že vsakdo od nas priča še temu ali onemu zanimivemu dogodku iz spolnega življenja kačjih pastirjev. Na plano z njim iz beležke, že v naslednji številki *Erjavecije*!

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2000. Drobtinice in ocvirki: afriški minljivec *Hemianax ephippiger*, zgodnji trsničar *Brachytron pratense*. *Erjavecija* 9: 20-22.
- BEDJANIČ, M., 2001. Drobtinice in ocvirki: Črni kamenjak *Sympetrum danae* in pasasti kamenjak *Sympetrum pedemontanum* tudi na Dravskem polju. *Erjavecija* 11: 10-12.
- BEDJANIČ, M., 2002. Drobtinice in ocvirki: Možna potrditev obstoja druge letne generacije pri velikem rdečeočku *Erythromma najas* in stasitem kamenjaku *Sympetrum depressiusculum* v Sloveniji?. *Erjavecija* 14: 17-19.
- BEDJANIČ, M., 2004a. Raziskave favne kačjih pastirjev (Odonata) in ravnokrilcev (Orthopteroidea) na »MRT Makole 2003«. V: S. Štajnbaher (ured.), Mladinski raziskovalni tabor Makole 2003, str. 77-98, ZTKS-Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., 2004b. Drobtinice in ocvirki: Nove najdbe rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum*, povodnega škratca *Coenagrion scitulum* in grmiščne zverce *Lestes barbarus* na Štajerskem. *Erjavecija* 18: 11-14.
- CORBET, P. S., 1999. *Behaviour and Ecology of Odonata*. Harley Books, Colchester. 850 str.

(M. BEDJANIČ)

NOVE NAJDBE GRMIŠČNE ZVERCE *LESTES BARBARUS* IN POVODNEGA ŠKRTCA *COENAGRION SCITULUM* TUDI Z RIBNIKOV PETELINJEK V DOLINI LIČENCE PRI POLJČANAH

Ribniki Štatenberšček, Štepihovec in Polšak ležijo v stranski dolini pritoka Ličence, dobre štiri kilometre severozahodno od Poljčan (AS 93a2, alt. 270m). Za nekoliko širše območje je v rabi krajevno ime Petelinjek. Ribniki so dobro znana odonatološka lokaliteta, ki ima med drugim tudi naravovarstveni status naravne vrednote, ekološko pomembnega območja, predlaganega Natura 2000 območja in še bi lahko naštevali. Ribnike krasijo bogato strukturirani plitvi deli ter bujna vodna in obrežna vegetacija, ki omogočajo preživetje krepko preko 30 vrstam kačjih pastirjev. Lepo ohranjen okoliški gozd, zreli jelševi sestoji ob potoku,

zaraščajoči močvirni travniki ter majhna povirja v stranskih dolinicah še povečujejo privlačnost bivališč za različne vrste kačjih pastirjev.

Pred nekaj leti so bili na straneh *Erjavecije* že predstavljeni utrinki s pomladnega odonatološkega izleta v dolino Ličence (ŠALAMUN & BEDJANIČ, 2001). Tokrat dodajam le dve novi, že v naslovu napovedani drobtinici iz letošnjega leta, ki sta zanimivi tako s stališča dopolnitve seznama vrst kačjih pastirjev območja, kot tudi z vidika poznavanja razširjenosti obeh vrst v severovzhodni Sloveniji. V slednjem kontekstu je prav tako aktualen nekoliko bolj svež prispevek iz *Erjavecije*, kjer sta povsem naključno in prav tako skupaj, predstavljeni najdbi obeh vrst z bližnjega jugozahodnega dela Dravskega polja v letu 2004 (BEDJANIČ, 2004).

Dne 01-VII-2006 smo se v lepem sončnem, a nekoliko vetrovnem vremenu, z družino odpravili na priljubljeni izlet k ribnikom v dolini Ličence. Ker je poletna pripeka kar zaslužila svoje ime je večji del naše skupinice izletnikov poiskal zatočišče v nekoliko hladnejši senci, sam pa sem se odpravil do severnega obrežja ribnika Štepihovec, ki je srednji ribnik v verigi treh največjih petelinjskih ribnikov. Glavni namen mojih opazovanj je bil tudi tokrat fotografski in glede na to, da sem bil tukaj že velikokrat, kakšnih posebnih presenečenj seveda nisem pričakoval. Izmed običajnih in pogostih vrst sem uvodoma nekaj časa posvetil portretiranju samčka modrega ploščca *Libellula depressa* in pa neuspešnemu zalezovanju zaporedno vezanega tandemskega tria bleščečega zmotca *Enallagma cyathigerum*, z dvema samčkoma in eno samičko. Kar hitro pa sem se odpravil dalje, na lepo osončeni severni breg ribnika in se tam pogumno prebijal med obrežnim rastlinjem in brodil po plitvi vodi. Kljub vetru je bil vrvež kačjih pastirjev več kot razveseljiv. Nenadoma pa me je presenetil sveže preobraženi predstavnik družine zverc, ki nekako ni sodil v kontekst pričakovanega. Zasledoval sem ga do prvega zatočišča, na osnovi dvobarvne pterostigme ter obarvanosti zatilja in telesa pa je bilo takoj jasno, da gre za grmiščno zverco *Lestes barbarus*. Da bi bilo presenečenje še večje, sem na bližnjih grmičkih in bilkah opazil še vsaj deset svežih samčkov in samičk te vrste, ki sem jih seveda ulovil v objektiv fotoaparata in shranil v zbirko fotografij te vrste. Za nameček sem na stebelcu sladike našel še svež lev grmiščne zverce, s čimer je bil razvoj vrste v ribniku Štepihovec še dodatno potrjen. Zanimivo je bilo videti, da so se hkrati preobražali tudi prisojni zimniki *Sympecma fusca*, pa zelene zverce *Chalcolestes viridis*, po grmovju pa je letalo že nekaj sveže obarvanih samčkov obvodne zverce *Lestes sponsa*. Skratka lepa združba predstavnikov družine zverc, ki jih lahko le redko opazujemo skupaj na nekaj kvadratnih metrih obrežja.

Ker je dogovorjeni čas za moj »res čisto kratek« sprehod do ribnika seveda že zdavnaj potekel, sem s skoraj polno spominsko kartico, najbolj pa seveda z namenom iskanja prehoda čez gosto obrežno močvarjo in še gostejši pas robidovja in grmovja, naredil še nekaj korakov po plitvi vodi. Pa mi ob bežnem pogledu na koleselj dveh škratcev spet nekaj podzavestno ni šlo v račun. Tudi tukaj je bližnji

pogled hitro razkril v katerem grmu tiči zajec. Pred sabo sem imel paritveni koleselj povodnega škratca *Coenagrion scitulum*! Zaradi vetra je bilo nežno preganjanje zaljubljenega parčka na najugodnejše mesto za dober posnetek seveda vse prej kot enostavno, ampak po kakšni minuti »nategovanja« smo družno le našli primeren kotiček. Ampak ob vklopu se digitalni fotoaparati ni odzval po pričakovanju, temveč je povsem obnemel. Super, kot vedno ravno v nepravem trenutku!... No, k sreči je odonatolog s toliko terenskimi izkušnjami pripravljen na vse in ima seveda s sabo rezervni komplet baterij. Od tukaj dalje bi se vse najverjetneje odvijalo po znanem scenariju, s čudovito fotografijo te razmeroma redke vrste, če..., ne bi mojster seveda vzel s sabo praznih rezervnih baterij! Sreča je bila popolna, vendar pa me je skupno 19 opazovanih vrst le nekako omehčalo, da v navalu besa nisem preskusil plovnosti baterij in fotoaparata...

Dodajmo še, da sta po PRAVILNIKU O UVRSTITVI OGROŽENIH RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST V RDEČI SEZNAM (Uradni list RS, št. 82/02) v Sloveniji obe zadevni vrsti ogroženi in uvrščeni v kategorijo ranljivih vrst (IUCN: V). Kar se tiče grmiščne zverce *Lestes barbarus* je dejstvo, da se sicer raztreseno pojavlja po vsej Sloveniji, ampak na Štajerskem je znanih lokalitet zelo malo. Pričujoče opazovanje predstavlja za najdbo, ki jo opisuje BEDJANIČ (2004), šele drugo, res nedvoumno dokazano potrditev razvoja grmiščne zverce v tem delu Slovenije. Zgodba o razširjenosti povodnega škratca *Coenagrion scitulum* je nekoliko drugačna - večina lokalitet je znanih iz jugozahodnega in južnega dela države, kjer naseljuje kale, drugod pa ga srečamo le izjemoma. Na Štajerskem smo povodnega škratca doslej posamič opazovali le ob nekaterih večjih ribnikih v okolici Podvincev in Sp. Velovleka pri Ptujju ter nedavno tudi v akumulaciji Medvedce (BEDJANIČ, 2004). Vedno bolj postaja jasno, da živi nekje v tem delu Slovenije tudi močnejša populacija vrste, vprašanje njene velikosti in potrditve razvoja pa ostaja tudi v primeru ribnika Štepihovec brez odgovora. Napram poprejšnjim opazovanjem osamljenih samčkov, pa je najdba paritvenega koleslja povodnega škratca vendarle nekoliko bližje rešitvi te uganke...

Kot je bilo na straneh *Erjavecje* zapisano v že omenjenem članku (ŠALAMUN & BEDJANIČ, 2001) je območje petelinjskih ribnikov Štatenberšček, Štepihovec in Poljšak v dolini Ličence odonatološko razmeroma dobro obdelano. V širši okolici ribnikov je bilo v preteklih letih ugotovljenih preko 35 vrst kačjih pastirjev oz. praktično polovica slovenske odonatne favne. Omembe vredne so močne populacije nosne jezerke *Epiptera bimaculata*, pegastega lesketnika *Somatochlora flavomaculata* ter deviškega pastirja *Anaciaeschna isosceles*, ki so v Sloveniji ogrožene. Z naravovarstvenega stališča je seveda najpomembnejše pojavljanje kritično ogroženega dristavičnega spreletavca *Leucorrhinia pectoralis*, ki je zavarovan z DODATKOM 2 BERNSE KONVENCIJE in DODATKOMA 2 in 4 SMERNICE ZA VARSTVO HABITATOV, FAVNE IN FLORE (FFH Directive, Council Directive 92/43/EEC). Tudi z namenom ohranjanja ugodnega stanja populacij te vrste je območje ribnikov namenjeno vključitvi v omrežje Natura 2000, kot

predlagano potencialno posebno ohranitveno območje z imenom »Petelinjek pri Ločah« (KOTARAC et al., 2003). Skupaj z novima najdbama povodnega škratca *Coenagrion scitulum* in grmiščne zverce *Lestes barbarus*, šteje odonatna favna tega območja sedaj že zavidljivih 39 vrst. Naravovarstveni in odonatološki pomen ribnikov v dolini Ličence pri Poljčanah je z novimi podatki postal še bolj izpostavljen.

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2004. Drobčinice in ocvirki: Nove najdbe rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum*, povodnega škratca *Coenagrion scitulum* in grmiščne zverce *Lestes barbarus* na Štajerskem. *Erjavecija* 18: 11-14.
- KOTARAC, M., A. ŠALAMUN & S. WELDT, 2003. *Strokovna izhodišča za vzpostavljanje omrežja Natura 2000: Kačji pastirji (Odonata) (končno poročilo)*. Naročnik: MOPE, ARSO, Ljubljana. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 104 str., digitalne priloge.
- ŠALAMUN A. & M. BEDJANIČ, 2001. Študentski terenski dan v dolini Ličence pri Poljčanah. *Erjavecija* 12: 5-8.

(M. BEDJANIČ)

ZANIMIVE NOVE NAJDBE KAČJEGA POTOČNIKA *OPHIOGOMPHUS CECILIA* V REKI SAVI

Zapis o prvi najdbi kačjega potočnika *Ophiogomphus cecilia* v reki Savi, ki smo ga lahko brali v 20. številki *Erjavecije* (BEDJANIČ, 2005), naju je spodbudil, da sva še sama posvetila dan iskanju levov te vrste. Kot je v prispevku omenil že Matjaž, je iskanje z brega neučinkovita metoda, zato sva se odločila za celodnevni izlet s kanujem po Savi od Senožeti do Trbovelj.

Na sončen poletni dan, 26-VII-2006, sva z napihljivim kanujem, znanim tudi kot mini raft, zjutraj začela z veslanjem pri starem mostu v Senožetih, v bližini odseka Save, kjer je leve kačjega potočnika našel že Matjaž. Med počasno vožnjo sva oprezala za levi ob bregu, ki je izgledal bolj primeren za želeno najdbo, še posebej na mestih kjer se brežina hitreje dviga iz vode, med koreninami dreves in podobnih mestih. Do prve najdbe sva imela kaj kratko pot, saj nisva preveslala niti kilometra do Kresniških Poljan, ko sva našla prvi lev na mahu med koreninami. Do Ribč sva leve našla še na treh mestih, običajno enega, enkrat tudi dva. Po sliki, objavljeni v Matjaževem prispevku ter sodeč po njegovih informacijah, je bila ena od najdb prav pod istimi koreninami.

Severni okljuk Save okoli Kresnic je poskrbel, da sva kanu prvič nosila, novih levov pa nisva odkrila. Na odseku od Kresnic do Hotiča in vzhodnega okljuka Save sva opazila precej ptic, predvsem kormoranov ter nekaj malih belih čapelj in sive čaplje. Na bregovih so letali posamezni modri bleščavci *Calopteryx virgo* in